

Õiglane Üleminek Ida-Virumaal

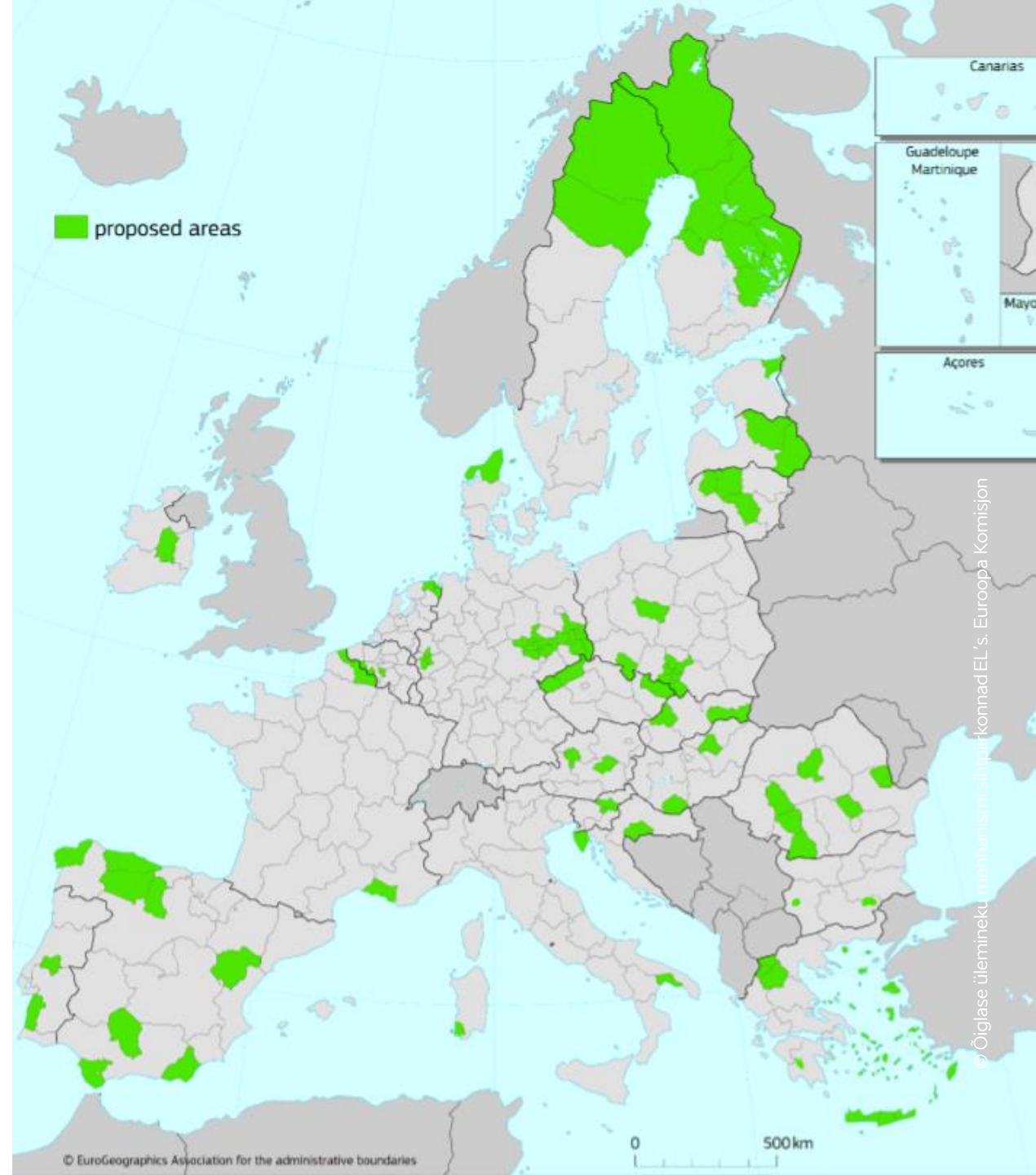
**Territoriaalse õiglase ülemineku
kava koostamise staatuse ülevaade**

Ivan Sergejev
Rahandusministeeriumi õiglase ülemineku
kava koostamise koordinaator

Rohepööre pole igal pool sama

- + **Rohepööre** puhul on tegu tõeliselt globaalse protsessiga. Praeguseks on enamik maailma majandustest kaetud kliimaeesmärkidega.
- + **Eesti** on olnud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni liige alates 1994.a, on ratifitseerinud Pariisi kliimakokkulepet 2016.a ning eelmisel aastal liitus ka Euroopa Liidu ühiseesmärgiga saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsust.
- + **Kliimaneutraalsusele üleminek** nõuab suuri pingutusi ning *mõned piirkonnad* (eelkõige fossiilkütustest sõltuvad) on selles protsessis kõige haavatavamad.

Kõige rohkem on mõjutatud Ida-Virumaa

- + Eesti suurim saastaja — põlevkivisektor — on kontsentreeritud **Ida-Virumaal**. 2019. aastal moodustasid piirkonnas asuvate põlevkiviga seotud ettevõtete KHG heitmed üle **50% Eesti kogu kasvuhoonegaaside heitkogustest**.
- + See tähendab, et üleminek kliimaneutraalsusele hakkab avaldama — ja avaldab juba praegu — **suurimat mõju** just Ida-Virumaale.
- + See mõju lisandub regioonis juba praegu esinevatele **väljakutsetele** (madalad palgad, töötus, vähenev ja vananev elanikkond, jm).

Õiglase ülemineku mehhanism

Sarnased väljakutsed esinevad ka teistes piirkondades üle Euroopa. Selle pärast lõi Euroopa Liit 2020. aastal nn „õiglase ülemineku mehhanismi“, mille eesmärk on:

„toetada majandust, tööhõivet, inimesi ja keskkonda nendes piirkondades, mida ootavad eesolulised sotsiaal-majanduslikud väljakutsed seoses Euroopa Liidu 2030 energia- ja kliimaeesmärkide ja 2050 kliimanetraalsuse saavutamisega.“

Eesti kontekstis on õiglase ülemineku **sihtpiirkonnaks** Ida-Virumaa. Õiglase ülemineku fondi vahendite kasutamiseks peab Eesti koostama nn „**õiglase ülemineku territoriaalse kava**“.

ÕÜF toetatavad valdkonnad:

- + **Tootlikud investeeringud**, eelkõige väike- ja keskmise suurusega ettevõtetesse, majanduse mitmekesistamiseks, kaasajastamiseks ja uute töökohtade loomiseks;
- + Investeeringud **arendusse ja innovatsiooni**;
- + Töötajate ja tööotsijate **oskuste täiendamine ja ümberõpe**, abi töö leidmisel, aktiivne kaasatus;
- + Teatud tegevused **hariduse ja sotsiaalse kaasatuse** valdkonnas;
- + Investeeringud digitaliseerimisse, taastuvenergiasse, energiatõhususse, ringmajandusse, saastunud alade puhastamisse ja taaskasutusse võtmiseks, jms.

Suuretevõtete projektid ja KHG heite vähendamine ettevõtetes on toetatavad, kui need on vajalikud ÕÜ kava rakendamiseks. Vajalik on eraldi põhjendus.

Toetatavate valdkondadena on välistatud: fossiilkütustega seotud tegevused, tuumajaamadega seotud investeeringud, raskustes ettevõtete, tubakatööstuse toetamine.

Protsess siiani:

Edasine protsess:

2022

2023

2022. A Q I-II

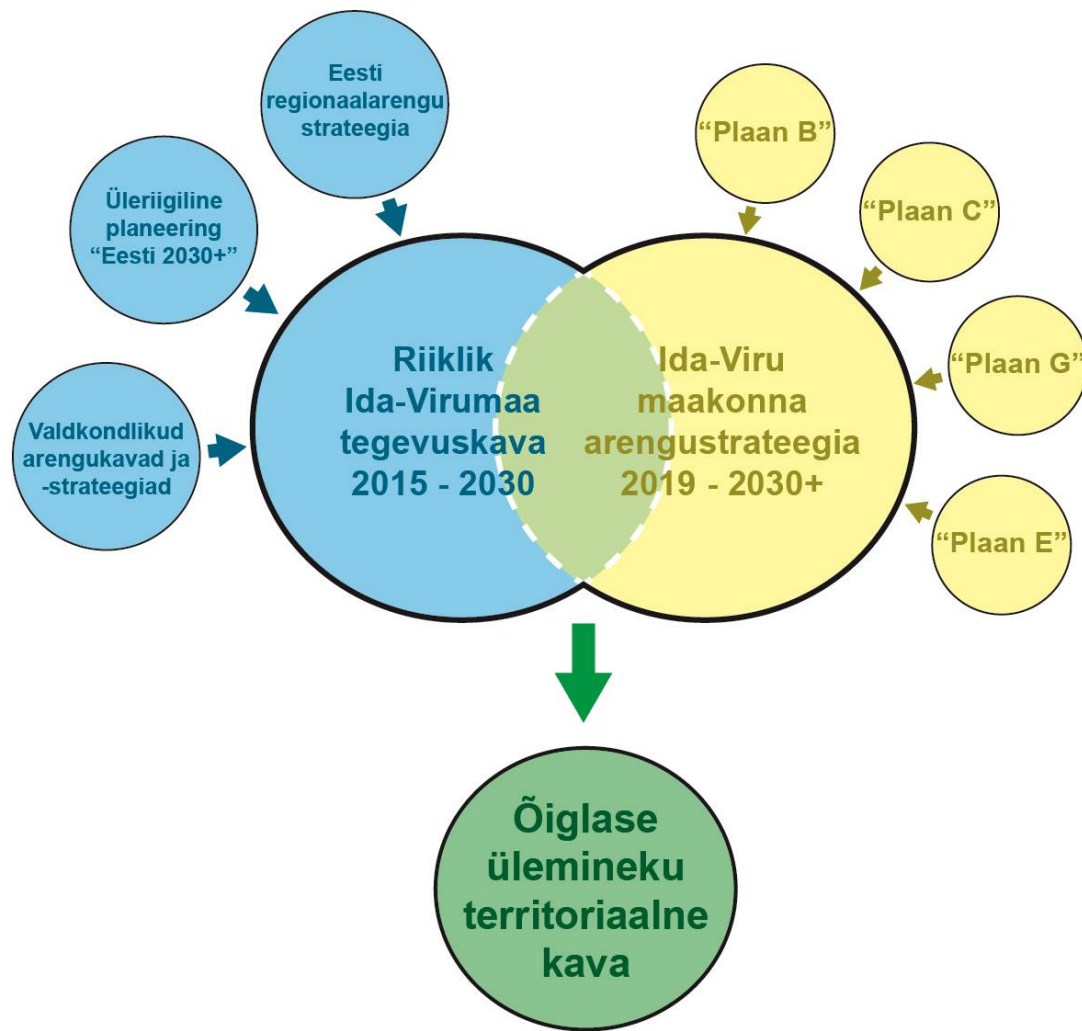
- + Kava eelnõu esitamine EK mitteametlikuks ISC'ks;
- + Struktuurfondide kasutamise seaduse vastuvõtmine;
- + ÕÜ kava täiendamine vastavalt EK tagasisidele;
- + Kava lõplik heakskiitmine VV istungil ja esitamine EK'le;

2022. A Q II-III

- + Kava ametlik läbirääkimine Euroopa Komisjoniga;
- + Meetmemääruste koostamine;
- + Seminarid sidusrühmadele meetmete detailseks tutvustamiseks;
- + Kriitilisemate meetmete võimalik rakendamine.

2022. A Q IV

- + Kava ametlik kinnitamine Euroopa Komisjoni poolt
- + Meetmete määruste jõustumine;
- + ÕÜ meetmete rakendamise algus.

Eesti riiklik energia- ja kliimakava (REKK 2030), pikaajaline arengustrateegia "Eesti 2035", TAIE strateegia ja muud riiklikud ja territoriaalsed arengudokumendid

Strateegiline raamistik

Õiglase ülemineku kava toetub riiklikule „Ida-Virumaa tegevuskavale 2015–2030” ja „Ida-Viru maakonna arengustrateegiale 2019–2030+”. Kava koostamiseks leitakse kahe dokumendi ühisosi ning neid käsitletakse konkreetselt kliimaneutraalsele majandusele ülemineku perspektiivist.

Partnerlus ja kaasamine

ÕÜF kava ettevalmistamisel on Eesti korraldanud laiapõhjalise partnerluse, võttes arvesse fondi eripärasid:

- + Riiklikul tasemel on Rahandusministeerium loonud **õiglase ülemineku juhtkomisjoni**, mis jälgib õiglase ülemineku kava koostamist ja hiljem ka selle rakendamist. Juhtkomisjoni kuulub 20 erinevat osapoolt: ministeeriumid, piirkondlikud organid, tööandjate, töötajate, keskkonnaorganisatsioonide, ülikoolide jt esindajad.
- + Piirkondlikul tasandil on Ida-Virumaa Omavalitsuste Liidu (IVOL) poolt loodud **piirkondlik õiglase ülemineku platvorm**, mille töösse on kaasatud umbes 50 osapoolt;
- + Töösse panustavad ka mitmed **võrgustikud**, nagu nt piirkondlik teadusnõukogu, turismi- ja hariduse klastrid jne, annavad samuti panuse kava koostamisse;
- + **Avalikud konsultatsioonid** hõlmavad 2020.a suvel korraldatud arvamuskorjet, avalikke seminare, kirjalikke konsultatsioone, fookusgrupe, arutelusid sidusrühmadega, avalikku suhtlust ja teabe levitamist jne.
- + Olulist panust on ÕÜ kava koostamisse andnud ka **Ida-Viru noorte kliimakogu**.

ÕÜF tegevussuunad

Vastavalt 04.03.2021 Vabariigi valitsuse kabineti otsusele, ÕÜ fondi vahendeid on plaanis jaotada kahe põhilise tegevussuuna vahel:

1. „Majandus ja tööjõud“

Eesmärgiks on aidata mitmekesistada Ida-Viru regiooni majandust ja ümber korraldada tööjõudu.

Kokku 273 mln (~80% fondi mahust)

2. “Keskkond ja sotsiaalne kaasatus”

Tegevussuund käsitleb ülemineku sotsiaalseid, keskkonnavalaseid ja kogukondlikke aspekte.

Kokku 66,74 mln (~20% fondi mahust).

ÕÜF tegevussuunad

„Majandus ja tööjõud“

– 273 mln €

1. Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus (sh tööstus) – 153 mln €
2. Ida-Viru ettevõtluse teadmus-mahukuse kasvatamise toetus – 50 mln €
3. Ettevõtluse mitmekesistamise tugiteenused ja -taristu – 25 mln €
4. Väikeettevõtluse toetus – 15 mln €
5. Töölt-tööle liikumise ning töötajate ümberprofileerimise toetused põlevkivisektori töötajatele – 5 mln €
6. Täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses – 25 mln €

“Keskkond ja sotsiaalne kaasatus”

– 66,74 mln €

1. Kaugkütte lahti sidumine põlevkivist – 20 mln €
2. Põlevkivi kaevandamise ja töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamine ja tervisekahjude vähendamine – 10 mln €
3. Ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja terviseteenuste arendamine – 5 mln €
4. KOV investeeringud ÕÜF abikõlblikes valdkondades – 15 mln €
5. Piirkondlike algatuste toetus õiglaseks üleminekuks – 16,74 mln €

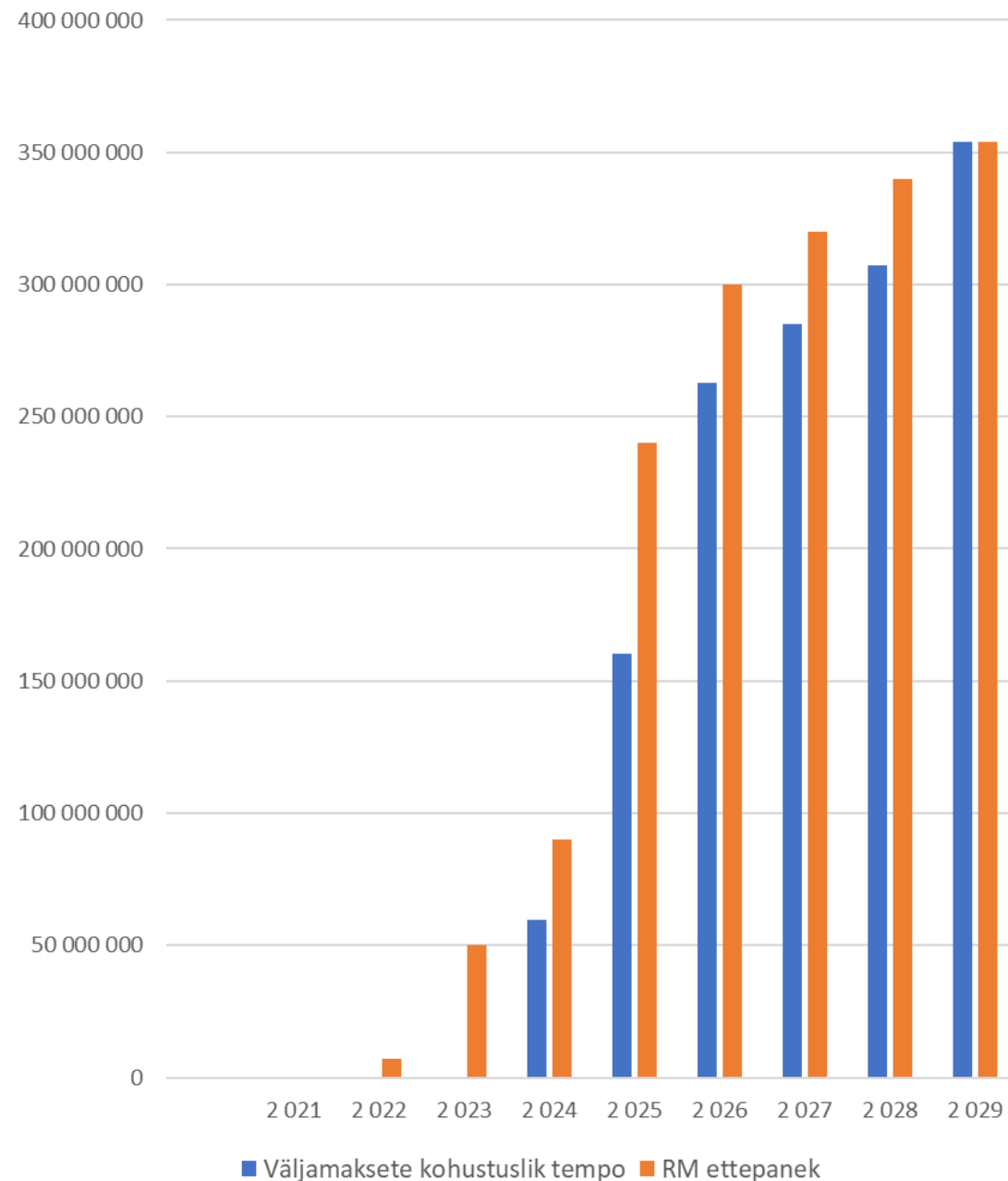
Ajaraam

Kohustuste võtmine:

- + 2022. a lõpuks peab olema kindlaid elluviidavaid projekte 134 mln € mahus (toetusotsus tehtud)
- + 2023. a lõpuks peab olema kindlaid elluviidavaid projekte vähemalt 191 mln € mahus

Väljamaksed:

- + 2024. aastaks peab olema lõpule viidud tegevusi 60 mln € mahus
- + 2026. aastaks peab olema lõpule viidud tegevusi 252 mln € mahus

TATide ajakava – plaanitav rakendamise algus

Meede	2022 Q2	2022 Q3	2022 Q4	2023
• Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus				
• Ida-Viru ettevõtluse teadmusmahukuse kasvatamise toetus (MKM)				
• Ida-Viru ettevõtluse teadmusmahukuse suurendamise toetus: Teadusvõimekuse pakkumise arendamine (HTM)				
• Ettevõtluse mitmekesistamise tugiteenused				
• Väikeettevõtluse toetus				
• Tööleasumise toetamine ning täiend- ja ümberõppe toetamine				
• Ida-Viru täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses				
• Kaugkütte lahtisidumine põlevkivist				
• Kaevandamisega ja põlevkivi töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamine ja jäätmekäitluse piirkondlik arendamine (sh ringmajanduse korraldamine, merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus, Eluslooduse kaitse ja kasutus)				
• Kemikaalide riskide hindamise partnerluse (PARC) tegevused ja „Biomonitoringu läbiviimine põlevkivi sektoriga kokku puutuva elanikkonna seas“				
• Ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja terviseteenuste arendamine				
• KOV investeeringud				
• Piirkondlikud algatused				

aitäh!
Küsimusi?

ivan.sergejev@fin.ee

Kaasrahanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks